ਸਕੁਕੁਬਾਈ ਆਦਿ.

ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਆਦਿ.

(2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1443-1456)

11 ਫਰਵਰੀ, 2020

[ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ ਅਤੇ

ਆਰ. ਸੁਭਾਸ਼ ਰੈਡੀ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਮੈਸੂਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1961-ਉਪ ਧਾਰਾ 19 (1) ਅਤੇ 19 (3)-1988 ਅਧਿਨਿਯਮ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ (ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ.) ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਏਐਸਆਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ - ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਕਾਈ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ, ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਯੂ/ਐਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (4) ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਯੂ/ਐਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 19 (3) ਨਿਰਣਾਇਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਸੂਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1961-ਧਾਰਾ 20 (1)-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਵੈਧਤਾ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ, ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਖੇਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ.20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ/ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਖੇਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ - ਇਹ ਉਸਾਰੀਆਂ, ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ

20 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਨ। ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2002-ਮੈਸੂਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਾਈਟਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1961-ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ (ਐਚਡਬਲਯੂਐਚਏਐਮਏ) ਨੂੰ 2002 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਐਚਡਬਲਯੂਐਚਏਐਮਏ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀਤਾ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਸੀ। – ਆਯੋਜਿਤਃ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੰਪੀ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ, ਅਰਥਾਤ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ-ਹਾਮਾ ਦਾ ਗਠਨ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਸਿਲੋਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ-ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਢਾਂਚੇ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਸਨ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸਾਂਝੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਂਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਮਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਵ . 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ.

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਰੀ: ਪਹਿਲਾ ਅੰਕਃ

ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਨਿਰਮਾਣ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ?

ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਸੂਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ "ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ" ਨੂੰ ਕਾਲਮ 5 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਵਰਡ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਕਸ਼ਾ 'ਏ' ਵੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰ. ਇਸ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13][776- ਡੀ-ਐੱਫ]

2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕਾਂ (ਧਾਰਾ 3 ਤੋਂ 18) ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 19 ਤੋਂ ਬਾਅਦ). ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 (1) ਅਤੇ 2 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ" ਅਤੇ "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ" ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਖੰਡਰ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹਨ [ਧਾਰਾ 2 (3)]। [ਪੈਰਾ 14.1][776- ਜੀ-ਐੱਚ]

3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਕਾਈ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ, ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (4) ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14.3][779-ਸੀ-ਈ]

4. ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ/ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੋ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰੋ। ਇੱਥੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੋਟਲ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਾਰੀਆਂ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 15 ਅਤੇ 16][780-ਬੀ-ਡੀ]

5. ਰੀ: ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ:

ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਹੰਪੀ ਵਰਲਡ ਹੈਰੀਟੇਜ ਏਰੀਆ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ (ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ) ਕੋਲ ਉਕਤ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ?

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2002 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਾਮਾ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ, ਵਾਟਰਟਾਈਟ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਏਗੀ, ਬਲਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੰਪੀ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰੇ। [ਪੈਰਾ 21][785-ਸੀ-ਈ]

6. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਢਾਂਚੇ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਂਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਮਾ ਸੀ,

ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 22] [785- ਐੱਫ-ਜੀ]

7. ਇਹ ਉਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਨ 1999 ਵਿੱਚ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੁਆਰਾ 'ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ' ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਐੱਚ. ਡਬਲਿਊ. ਐੱਚ. ਏ. ਐੱਮ. ਏ. ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ 2006 ਵਿੱਚ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। [ਪੈਰਾ 23] [785- ਜੀ-ਐਚ; 786-ਏ]

8. ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਚ. ਡਬਲਯੂ. ਐਚ. ਏ. ਐਮ. ਏ. ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਪਾਰਕ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਸੀ। ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਮਾ ਲਈ ਪਰਿਕਲਿਤ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੱਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 24] [786-ਈ-ਜੀ]

9. ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021 ਅਤੇ ਜ਼ੋਨਲ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਮਿਤੀ 10.07.2008 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਵਰਜਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ। [ਪੈਰਾ 25.2][788-ਬੀ-ਸੀ]

10. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਟਲਾਂ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਜਾਂ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰਿਆਂ, ਛੱਤ ਵਾਲੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ, ਅਸਥਾਈ ਢਾਂਚਿਆਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 27.04.2015 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26][788-ਸੀ-ਈ]

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 1443-1456.

ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਖੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 27.04.2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ. ਨੰ. 60278, 60279, 60280, 60304, 60305, 60306, 60307, 60309, 60310, 60311, 60312, 60313, 60314, 60315 ਦੀ

ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 1457 ਅਤੇ 1459.

ਬਾਸਵ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਟਿਲ, ਸ਼ੇਖਰ ਨਾਫੜੇ, ਐਸ. ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਐਸ. ਮਾਈ ਲਾਰ, ਪੀ. ਐਸ. ਨਰਸਿਮਹਾ, ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ, ਸੀਨੀਅਰ. ਐਡ., ਆਨੰਦ ਸੰਜੈ ਐੱਮ. ਨੁਲੀ, ਚਿਨਮਯ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਗੀਤ ਆਹੂਜਾ, ਕੇ. ਮੱਲਾ ਰਾਓ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਸੂਰਜ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਐੱਮ/ਐੱਸ। ਨੁਲੀ ਅਤੇ ਨੁਲੀ, ਰਾਜੇਸ਼ ਮਹਾਲੇ, ਵੀ. ਦੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐੱਸ. ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਈਅਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਦਾਸ਼, ਅਸ਼ੋਕ ਬਨੀਦਿੰਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐੱਸ. ਊਸ਼ਾ ਰੈੱਡੀ, ਰਾਘਵੇਂਦਰ ਐੱਸ. ਸ਼੍ਰੀਵਤਸਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੋਮਲ ਮੁੰਧਰਾ, ਸੌਰਭ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿੰਧੂਰਾ ਵੀ. ਐੱਨ. ਐੱਲ., ਟੀ. ਵੀ. ਰਤਨਮ, ਐੱਮ. ਸੌਰੀ ਦੇਵ, ਐੱਚ. ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ, ਰਾਮ ਸੰਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੇਖਾ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ, ਕਰਰੀ ਵੈਂਕਟ ਰੈੱਡੀ, ਵੀ. ਐੱਨ. ਰਘੂਪਤੀ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਭੱਟ, ਐੱਮ. ਅਪਜ਼ਲ ਅੰਸਾਰੀ, ਅਲੀ ਅਸਗਰ ਰਹੀਮ, ਮਨੇਂਦਰ ਪਾਲ ਗੁਪਤਾ, ਵਕੀਲ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਮੋਹਨ ਐੱਮ. ਸ਼ੰਤਨਗੌਦਰ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਆਮ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 27.04.2015 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.ਵਿੱਚ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿਖੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਨੰ. 2011 ਦੇ 60278,60279,60280,60304-60315. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਕੋਪਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

3.1 ਮੈਸੂਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਮੈਸੂਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1961 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ '1961 ਅਧਿਨਿਯਮ') ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕਾਂ' ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ' ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ (ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

19.05.1982 ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ' ਵਜੋਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 22.10.1988 ਨੂੰ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਤਹਿਤ ਇੱਕ (ਅੰਤਿਮ) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਸਮੇਤ 10 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

3.2 ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਤੁੰਗਭਦਰਾ ਨਦੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਅੰਡਾਕਾਰ ਟਾਪੂ, ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ (ਜ਼ਮੀਨਾਂ) ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ 1990-2000 ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀਰਪੁਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਤੋਂ ਹੋਟਲ/ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਹੋਟਲ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਚਲਾ ਸਕਣ।

3.3 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੰਪੀ ਵਰਲਡ ਹੈਰੀਟੇਜ ਏਰੀਆ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2002 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ') ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਹੰਪੀ ਵਰਲਡ ਹੈਰੀਟੇਜ ਏਰੀਆ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ' ਹਵਾਮਾ ') ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 4 ਇਸ ਵਿੱਚ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਹਾਮਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਚਡਬਲਯੂਐਚਏਐਮਏ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢਾਹੁਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

3.4 ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 27.04.2015 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿਰਫ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਟਲਾਂ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਜਾਂ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰੇ, ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ, ਅਸਥਾਈ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੋਲ ਇਮਾਰਤ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਬਾਈ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ . ਕੋਲ ਸੀ।

1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ 'ਕੋਰ ਜ਼ੋਨ' ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹਾਮਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਉਸਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਚ. ਡਬਲਿਊ. ਐਚ. ਏ. ਐਮ. ਏ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ।

4. ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਸੁਣਿਆ।

5. ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼ੇਖਰ ਨਾਫੜੇ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।(ਧਾਰਾ). 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2 (1) ਅਤੇ 2 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ" ਅਤੇ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ" ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ" ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਵਸ਼ੇਸ਼" ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਉਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਮਾ ਨੂੰ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ- ਪਹਿਲਾ, ਹਾਮਾ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਿਤ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 20 (2) ਜੋ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਚਡਬਲਯੂਐਚਏਐਮਏ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਮਾਣ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ

ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਭਾਵਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਵਾਮਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

6. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਬਸਵ ਪ੍ਰਭੂ ਐਸ. ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ' ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਬਾਰੇ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ।

7. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਐਸ. ਨਰਸਿਮਹਾ, ਐਚ. ਡਬਲਿਊ. ਐਚ. ਏ. ਐਮ. ਏ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 4 ਇੱਥੇ) ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੇ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਕਾਲਮ 5 ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਏ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕਾਂ' ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਖੰਡਰ ਜਾਂ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਥੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ, ਪਰ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਕੋਰ ਏਰੀਆ ਜ਼ੋਨ' ਵਜੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਰ ਏਰੀਆ ਜ਼ੋਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜ਼ੋਨਲ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ' ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਿਲੋ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਕੋਲ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਰਥਹੀਣ ਜਾਂ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਮਾ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ।

8. ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ। ਇੱਥੇ 1.

9. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ-

(i) ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਨਿਰਮਾਣ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ?

(ii) ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਹਵਾਮਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ?

10. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੀਏ, ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਇਤਰਾਜ਼' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

10.1 ਨੰਬਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। । ਆਈ.ਏ. ਵੇਖੋ। ਨੰ. ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਐਸਐਲਪੀ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ 2017 ਦੀ 58525, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਐਸਐਲਪੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1958,1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 2011 ਦਾ 65940-65949 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਅਧਿਨਿਯਮ 2002 ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1961, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1958 ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਅਥਾਰਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ 2002 ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2012 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਅਥਾਰਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2002 ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021 ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਰੋਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
ਜੇ ਅਧਿਨਿਯਮ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਕਈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਐੱਸਐੱਲਪੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 10.2 ਨੰਬਰ ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਾਲ 2011 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਕੂਬਈ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਹੋਰ . ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ। ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਮਲ' ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਮਲ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਡਬਲਿਊ ਪੀ ਨੰਬਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2011 ਦਾ 65940-65949. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

11. ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

ਰੀ: ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ

12. ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਕੁਝ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ:

"ਭਾਗ 2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ. –

(1) "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਢਾਂਚਾ, ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਸਮਾਰਕ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਤੁਮੂਲਸ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਗੁਫਾ, ਚੱਟਾਨ-ਮੂਰਤੀ, ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਜਾਂ ਮੋਨੋਲਿਥ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਜਾਂ ਕਲਾਤਮਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

(i) ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼,

(ii) ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ,

(iii) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਵਾੜ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਢੱਕਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ

(iv) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਨਿਰੀਖਣ;

ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

x x x

(3) "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਖੰਡਰ ਜਾਂ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(i) ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਜਾਂ ਕਵਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(ii) ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਨਿਰੀਖਣ;

(9) "ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

x x x

ਧਾਰਾ 4: ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।—
(1) ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਚਿਪਕਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
(3) ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਸਰਕਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(4) ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਹੈ।

x x x

ਧਾਰਾ 19: ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।—

(1) ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਾਈਟ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਚਿਪਕਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(3) ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਸਰਕਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(4) ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਹੈ।

13. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ "ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ" ਨੂੰ ਕਾਲਮ 5 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਵਰਡ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਏ' ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰ. ਇਸ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

14. ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। 14.1 ਨੰਬਰ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕਾਂ (ਧਾਰਾ 3 ਤੋਂ 18 ਦੇਖੋ) ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 19 ਅੱਗੇ ਦੇਖੋ)।ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 2 (1) ਅਤੇ 2 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਧਿਨਿਯਮ, ਜੋ ਕਿ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ" ਅਤੇ "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ" ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਖੰਡਰ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹਨ [ਧਾਰਾ 2 (3) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇਖੋ]।

14.2 ਨੰਬਰ ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ (ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ.) ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 5 ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈਃ

"2. ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੁੱਡਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

x x x

2.1 ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੁੱਡਾ ਇੱਕ ਅੰਡਾਕਾਰ ਟਾਪੂ ਹੈ ਜੋ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਘੇਰੇ ਵੱਲ ਵਹਿੰਦੀ ਤੁੰਗਾਹਭਦਰਾ ਨਦੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪੂਰਬ-ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਹਿੰਦੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਟਾਪੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲਗਭਗ 2,600 ਮੀਟਰ ਪੂਰਬ-ਪੱਛਮ ਅਤੇ 1,300 ਮੀਟਰ ਉੱਤਰ-ਦੱਖਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਬ-ਪੱਛਮ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਨਾਈਟ ਦੀ ਉੱਚੀ ਨੀਵੀਂ ਪਹਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਉਚਾਈ 1,570 ਫੁੱਟ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ, ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

x x x

3. ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਵਸ਼ੇਸ਼

1. ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਰੂਪਕਸ਼ਾ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਦੇ ਖੰਡਰਃ ਇਹ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ 200 ਮੀਟਰ; ਵਿਰੂਪਪੁਰਗੱਡਾ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਰੂਪਕਸ਼ਾ ਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਕੰਧ ਤੱਕ।

2. ਕੋਡੰਦਰਮਾ ਮੰਦਰਃ ਇਹ ਰੈਗੂਲੇਟਡ ਜ਼ੋਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਤੋਂ 165.68 ਮੀਟਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ; ਵਿਰੂਪਪੁਰਗੱਡਾ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੰਦਰ ਤੱਕ.

3. ਵਰਾਹ ਮੰਦਰਃ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ 249.00 ਮੀਟਰ; ਵਿਰੂਪਪੁਰਗੱਡਾ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੰਦਰ ਤੱਕ।
4. ਕੋਟੀ ਲਿੰਗਾਃ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਗੱਡਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸਿਰੇ ਤੋਂ 190.58 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਮੂਲ ਚੱਟਾਨ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੱਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਟਿਲਿੰਗਾ ਸਥਿਤ ਹੈ।

5. ਪੱਛਮੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਕੰਧ-ਵਿੱਥਲਾ ਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸਃ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਜ਼ੋਨ ਤੋਂ ਟਾਪੂ ਤੱਕ 229.40 ਮੀਟਰ ਹੈ।

6. ਪੁਰੰਦਰਾ ਮੰਡਪਃ ਇਹ ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਜ਼ੋਨ ਤੋਂ ਟਾਪੂ ਤੱਕ 150.59 ਮੀਟਰ ਹੈ।

7. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਾਰਗਃ ਇਹ ਲਗਭਗ 121 ਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰ ਹੈ।
x x x

ਪ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਟੋ-ਇਤਿਹਾਸ-ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡਾ

4. ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੁੱਡਾ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੇ ਕਿਸਕਿੰਡਾ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਲਗਾਵ ਹੈ।

4.1 ਗ੍ਰੇਨਾਈਟ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੇ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰੋਟੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਥਾਈ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ...ਇਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਭੂ-ਰੂਪ ਵਿਗਿਆਨ ਅੱਜ ਵੀ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਘੁੰਮਦੀ ਨਦੀ ਤੁੰਗਭਦਰਾ ਛੋਟੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੁਰਦਰੇ ਜੰਗਲ ਹਨ ਜੋ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈਲਟਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੁੱਡਾ ਵਿਖੇ ਡਾਇਕ ਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਦੇ ਝੁੰਡ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਢਲਾਨ ਨੇ ਪੂਰਵ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਲੋਡ਼ੀਂਦੀ ਗਲੇਡ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਏਕੀਕਰਣ, ਅਣਗਿਣਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵੰਤ ਹੈ। ਕਲਾ ਅਤੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ, ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ, ਰੱਖਿਆ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਹਾਂਨਗਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ।
x x x

8. ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤਾਂ

1. ਇਹ ਟਾਪੂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਹੁੰਚ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾਇਆ, ਭਾਵ . ਵਿਰੂਪਕਸ਼ਾ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਤੁੰਗਭਦਰਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ। ਉੱਤਰੀ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਟਾਪੂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਹੁੰਚ ਮਾਰਗ ਉਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਹੀ ਰਸਤਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਨਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟਾਪੂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਨ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਹੈ... "

14.3 ਨੰਬਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਕਾਈ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ, ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (4) ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

15. ਇਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ 1991-2000 ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਢੁਕਵੀਂ ਹੈਃ

ਧਾਰਾ 20: ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ।

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਈਨਿੰਗ, ਖੁਦਾਈ, ਖੁਦਾਈ, ਵਿਸਫੋਟ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਸਤਹ ਤੋਂ ਇੱਕ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(2) ਸਰਕਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(3)

ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ/ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

16. ਇੱਥੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੋਟਲ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਾਰੀਆਂ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਨ।

17. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਨਕ ਪੰਚਾਇਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਨੁਮਤੀਆਂ/ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅਨੁਮਤੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪੂਰੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 20 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 22.10.1988 ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸਾਰੀ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ।

ਰੀ: ਦੂਜਾ ਅੰਕ

19. ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਸੀ।

20. ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ, ਹਾਮਾ, ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਉਸਾਰੀਆਂ (ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ) 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

20.1 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, 1988 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੰਪੀ ਦੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

20.2 ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 1989 ਵਿੱਚ, ਹੰਪੀ ਵਿਖੇ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਦਿਅਕ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਗਠਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਯੂਨੈਸਕੋ') ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ "ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨਾਂ" ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯੂਨੈਸਕੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਏਜੰਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੁੱਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਯੂਨੈਸਕੋ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ 1972[1] ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹੰਪੀ ਵਿਖੇ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ 10-ਨੁਕਾਤੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀਃ

ਮਾਪਦੰਡ (i)-ਮਨੁੱਖੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰਪੀਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈਃ ਇਸ ਦੇ ਮਿਸਾਲੀ ਮੰਦਰ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸੈਟਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸ਼ਹਿਰ ਹੰਪੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਮਾਲ ਦਾ ਏਕੀਕਰਣ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕਲਾਤਮਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਪਦੰਡ (iii)-ਇੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰੰਪਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੱਭਿਅਤਾ ਜੋ ਜੀਵਤ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅਸਧਾਰਨ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾਃ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਜੈਨਗਰ ਰਾਜ ਦੀ ਅਲੋਪ ਹੋਈ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਰਾਏ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। (1509-1530).

[1] ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਾਲ 1977 ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਮਾਪਦੰਡ (iv)-ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਮਾਰਤ, ਆਰਕੀਟੈਕਚਰਲ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਣਾ ਜੋ (ਏ) ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈਃ ਇਹ ਰਾਜਧਾਨੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈਃ ਤਾਲੀਕੋਟਾ ਦੀ ਲੜਾਈ (1565 ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਵਿਜੈਨਗਰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਜੀਵਤ ਮੰਦਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਵਿੱਤਰ, ਸ਼ਾਹੀ, ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਅਮੀਰ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਸਾਰੇ ਇਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਹਨ।[2]

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੰਪੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਇਸ ਦੇ ਅਥਾਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੀ। ਇਹ ਹੰਪੀ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ 40 ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਫੰਡ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ।

20.3 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਹੰਪੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਕਾਬੂ ਨਿਰਮਾਣ, ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਯੂਨੈਸਕੋ ਨੇ 1999 ਵਿੱਚ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ' ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਗੜਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ 2006 ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

20.4 ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੰਪੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 21.03.2002 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈਃ

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾਃ ਹੰਪੀ ਨੂੰ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ

[2]ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੋਣ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ, ਐਚ ਟੀ ਟੀ ਪੀ ਐਸ:// ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਸੀ. ਯੂਨੈਸਕੋ. ਓ.ਆਰ.ਜੀ / ਈ ਐਨ / ਮਾਪਦੰਡ /'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ; ਹੰਪੀ ਵਿਖੇ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੂਚੀ, ਐਚ ਟੀ ਟੀ ਪੀ ਐਸ:// ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਸੀ. ਯੂਨੈਸਕੋ. ਓ.ਆਰ.ਜੀ / ਈ ਐਨ / ਸੂਚੀ /241' ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੰਪੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸਹੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਹੰਪੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

20.5 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੰਪੀ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਰਥਾਤ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ 27.01.2005 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਦਾ ਗਠਨ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 21.03.2002 ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ "ਹੰਪੀ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮ; ਇਸ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ,

(ਏ) ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ;

(ਬੀ) ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਹੰਪੀ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ;

(ਸੀ) ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੇਕਾਬੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ;

(ਡੀ) ਉਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਅਤੇ

(ਈ) ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ...

20.6 ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੰਪੀ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

20.7 ਅਜਿਹੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ 1961 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੰਪੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਇਸ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। "ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ" ਨੂੰ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

ਭਾਗ 2: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ- (1) ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, -

(।) "ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪੂਰਾ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਰ ਏਰੀਆ ਜ਼ੋਨ, ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਅਤੇ ਪੈਰੀਫਿਰਲ ਜ਼ੋਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1958 (1958 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਨਿਯਮ 24) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ

"ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ । ਦੇ ਭਾਗ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕੋਰ ਏਰੀਆ ਜ਼ੋਨ, ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਅਤੇ ਪੈਰੀਫਿਰਲ ਜ਼ੋਨ ਜੋ ਹੰਪੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਹੱਦ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ 41.80 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

20.8 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵੀ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਕਾਸ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021 10.07.2008 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੰਪੀ ਸਥਾਨਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ੋਨਲ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਦੀ ਟਾਪੂ, ਟੈਂਕ ਬੈੱਡ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਨਲ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 2 (ਐੱਫ), ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈਃ

(ਐੱਫ) ਨਦੀ ਟਾਪੂਆਂ, ਟੈਂਕ ਬੈੱਡ ਖੇਤਰਾਂ, ਚਟਾਨਾਂ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਰਗੇ ਵਾਤਾਵਰਣ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਇੱਕ ਨਦੀ ਟਾਪੂ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ, ਵਾਟਰਟਾਈਟ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਏਗੀ, ਬਲਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੰਪੀ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰੇ।

22. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਢਾਂਚੇ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਂਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐੱਚ. ਡਬਲਿਊ. ਐੱਚ. ਏ. ਐੱਮ. ਏ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

23. ਇਹ ਉਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੰਪੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ 1999 ਵਿੱਚ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੁਆਰਾ 'ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ' ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਗੰਭੀਰ ਕਾਰਨ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਐੱਚ. ਡਬਲਿਊ. ਐੱਚ. ਏ. ਐੱਮ. ਏ. ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ, ਇਸ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ 2006 ਵਿੱਚ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਇਹ 2009 ਵਿੱਚ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 33ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਦੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਿਆਃ

"... ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਕਮੇਟੀ,

1. xxx

2. xxx

3. xxx

4. xxx

5. Xxx

6. xxx

7. ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗਡਾ ਟਾਪੂ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਸਦਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ' ਤੇ.

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ 2010 ਵਿੱਚ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 34ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

24. ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਚ. ਡਬਲਯੂ. ਐਚ. ਏ. ਐਮ. ਏ. ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਪਾਰਕ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਸੀ। ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਮਾ ਲਈ ਪਰਿਕਲਿਤ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੱਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ।

25. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਮਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈਃ

"ਧਾਰਾ 14: ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ।

(1) ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪੂਰਵ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਅਥਾਰਟੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(3) ਕੋਈ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ।

(4) ਅਥਾਰਟੀ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ, ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ, ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(5) ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ, ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਮ ਹੋਵੇਗਾਃ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੀੜਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(6) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਲਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ, ਢਾਹੁਣ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢਾਹੁਣ, ਢਾਹੁਣ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਸੂਲ ਕਰੇਗੀ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਲੌਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

25.1 ਨੰਬਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਸਹਿ-ਅੰਤਮ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14

ਹੰਪੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੰਪੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ 1988 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

25.2 ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021 ਅਤੇ ਜ਼ੋਨਲ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਮਿਤੀ 10.07.2008 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਵਰਜਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ।

26. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਟਲਾਂ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਜਾਂ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰਿਆਂ, ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ, ਅਸਥਾਈ ਢਾਂਚਿਆਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਚ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਏ ਐਮ ਏ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 27.04.2015 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

27. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਵਿਰੂਪਪੁਰਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਗੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler